

DIURNALU GLUMETIU SOCIÁLE-POLITICU-TOCU.

Fóia acést'a ese in tóta domineca,
— dar prenumeratiunile se priimescu
in tóte dílele.

Pretíulu pentru Ostrunguri'a: pre anu
6 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 3 fi. pre unu tri-
luniu 1 fi. 50 cr.; éra pentru Strai-
netate: pre anu 8 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu
4 fi. pre unu triliuniu 2 fi. in v. a.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Tóte sionedeniele si banii de prenu-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea dirigitu a diurnalulu:
Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se priimescu cu 7 cr. de

linia, si 30 cr. tacse timbrale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acel'a, care de 30 ani ne-a leganatu cu cantecele sele, care ne-a povestitu istori'a tiei (Romanesci) in versuri, care ne-a invetiatu munc'a si veghierea, **poetulu Bolintinenu** a moritu $\frac{2}{IX}$. n. nóptea in spitalu!

Dimitrie Bolintinenu este nascutu la 1826 in Bolintinu, aprópe de Bucuresci. Elu si-a facutu studíile in colegiulu Santulu Sav'a, apoi s'a atasiatu la unu Ministeriu. Patriotulu Stefanu Golescu, acel'a care si-a cheluitu colosal'a stare numai pentru fapte bune, vedíendu eminentulu talentu alu poetulu, esprímatu in poesiele ce tiparise atunci de curendu, impreuna cu alte persóne se decisera a 'i inlesni mediulóce, sa mérga sa-si completeze studíele, unde se si duse; evenimentele inse de la 1848 ilu chiamara in tíera, unde se areta unulu d'in cei mai zelosi apertori ai cauzei nationale, si redíega mai multu tempu diurnalulu „*Poporulu suveranu*.”

Dupa caderea Revolutiunii, intre cei trecuti in firmanulu de esilu se gasea si poetulu Bolintinenu, care parasi tíer'a si se duse mai antaiu in Franci'a si apoi in Turci'a, unde scrise acele feerice poesii: „*Florile Bosforului*.”

La 1855. Principele G. Ghic'a ii oferi o catedra de literatura la Iasi, dar Turci'a refusa de a'lu lasa sa intre chiaru in Moldov'a.

In esilulu seu lucrà multu, scrise multime de poesii, mai cu séma patriotice. Poesiele „*Cantece si plangeri*” nu cuprindu in ele de cátu *tenereti'a dorului si lacrimile patriei*, pe cari le invoca poetulu, spre a 'i usura suferinti'a esilulu.

In urm'a Conventiunii de la Parisu, poetulu intrà in tíera cu cei-l-alti esilati. Aci éra se puse pe lucru: scrise in diferite diurnale, scóse chiaru unu diurnalulu alu seu „*Damboniti'a*,” lupta pentru unire cu totu foculu patriotismulu ce avea, si fuse unulu d'in cei, care aprinse entusiasmulu ce aduse pe 24 Ianuariu 1859.

Sub nou'a stare de lucruri, poetulu ocupà diferite functiuni importante: incepu ca comisaru dunarenu, deveni ministru si sferi ca consilieru de Statu. Sub regimulu de la 1866 fu alesu senatoru. Lupt'a inse, veghierea, lucrulu slei acca inteligentia, care dedese tíerei atatea capete de opera. O bóla, unu felu de paralisia, ilu facu sa nu mai póta face nimic. Miseri'a veni, bibliotec'a se puse la loteria, toti acei, pe cari elu li ajutase, toti acei cari ilu lingusiau candu éra la putere si profitau de tóte avantajiele positiunii sele, pone si cei mai intimi amici si rude, ilu parasira; si fu silitu sa si gasésca unu asilu in spitalulu de la Panteleimonu, unde doctorulu Davila, unu streinu d'in nenorocire, ii dete tóte ingrigirile pone la mórtel!

Dimitrie Bolintinenu, bardulu Romaniei, mortu in spitalu! Éta o fapta care adi, in secolulu alu XIX, nu mai credeamu sa mai vedemu! *Camoens, Gilbert, Bodel, Corneille*, fiti impacati, ca si adi poetii au sórtéa vóstra!

Ce derisiune a sórtéi! Ce esemplu pentru acei cari voescu sa lucreze, sa-si sacrifice teneretiile progresulu si iníloriei tíerei, pentru ca sa móra in spitalu!

Tenerime, alu carei'a este viitorulu! Déca voiesci sa lucrezi cu onestitate si abnegatiune, sa te dotezi binelul publicu, natiunii tale: — te ascépta mórtéa in spitalu! Déca voiesci sa insíeli, sa scamotezi, sa tradezi, sa te terasci, sa lingusiesci: -- te ascépta favoruri, bñnci, mosii; vei muri in palatulu teu si te va cerceta la bóla o multime de amici si cunoscuti.

Alege!

(dupa „*Telegrafulu*.”)

Decoratii, s'eu Calcevuri deachiste binemeritate.

(Basma populara cantata dupa o nota gealnica, compusa de cantaretinlu Pistiflincu:)

Auscultati ómeni minune
Ce nu de multu s'a 'ntemplatu,
Ce acum am de-a vi spune —
Nu-e lucru pré delicatu.

Luati esemplu sí-alta data
Ve feriti de renegati,
Cáci de nu, o sà ve bata
Sí usioru n'o sà scapati.

I.

Pop'a Nemoianu,
Mare ciarlatanu,
Adi nationalistu,
Mane-antagonistu,
Acestu puiu de smeiu,
Popa cu latu bràu:
Pentru-unu osu de rosu
Vinde pre *Christosu*,
Vinde sí altariulu,
Implendu buzunariulu
Cu cincidieci de zgloti,
Cum se impartu la toti
Iudi sí — *Iscarioti*.

II.

Acestu popa micu,
Dar' mare voinicu,
La més'a vestita,
De *Elek* gatita,
Sorbea cu dulcétia
Sí acuratétia
Vinulu renumitu,
De guvernú platitu;
Deci cu bucuria
Facù cortesia,
Voindu elu merite
Ne mai pomenite,
Bine nimerite.

III.

Facendu elu acést'a,
Siedea cu nevést'a —
Vine-unu consangénu,
Dara bunu romanu,
Sà-sí faca de tréba,
Frumosu ilu intréba:
Despre cortesia
Sí secretaria,
Apoi mi-lu tractéza
Sí mi-lu decoréza,
Pentru-a lui merite
Ne mai pomenite —
Pe capu sí pe spate
Cu nenumerate
Bâte 'ncoviate! . . .

IV.

Elu aceste tóte
Se duce le-aréta
La notarasía
Sí alt'a domnia,
Dupa risuri multe
Cauta sà-lu ausculte;
Aducú judecata
Ne mai asceptata:
Pop'a Nemoianu,
Mare ciarlatanu,
Are adi merite
Ne mai pomenite!!

Culésa de:

Siandricu.

Corespondintia. Baciule Gur'a-Satului!

De candu a moritu tat'a „Priculiciu,” de gele, sí intristare n'am iesítu neci macar sà stingu viét'i a unui vitielu, cu atát'a mai pucínu nu m'am viritu in vre-o turma de oi, boi, séu vaci. — Pone unde traiá tat'a, me iubiá, sí avea intru mine bucuria deplina, in càtu mai 'nainte de móрте imbraciósindu-me a disu: „cà-su puiu demnu de „Priculiciu.”

Am socotitu deci — d'o cale — ca se punu gelca de o parte, cà-ci de mi-asíu da tocma sí viét'i'a, mai multu pre tat'a nu-lu potu aduce la viét'ia, — sí sà pribegescu dupa trasurele caracteristice priimite dela mosí stramosí. — Mai 'nainte de ce así povestí, cum sí pe unde am amblatu, dupace am depusu doliulu — sciindu Baciule Gur'a-Satului, cà cu tat'a uneori v'ati certatu,*) sí póte — dicendu între noi — tieni minte de cele trecute,**) am aflatu de bine a te rogá, ca unu crestinu bunu ce esci, sà le dai tóte vitarii, sí de órace in tóta imperati'a „mongolo-nemtiésca“ n'am atát'a locu, unde sà-mi plecu capulu, sí sà ambhu in cogióce sí in piei de capra, sí me nutrescu cu mnere selbatega: — sà me priimesci pruncu de sufletu, ***) cà-ti voiu fi credintiosu, precum am fostu sí tatabui meu „Priculiciu,” sí pe unde numai voiu pune petiorulu, tí voiu grigi de trebile dumitale!

Activitatea mea s'a inceputu cu aceu, cà erá sà pasiescu de deputatu, respective candidatu romanu in cerc. elect: alu Baiei-mare, de órace insu-sí capii partidei stange de natiunalitate magiari m'au provocatu seriosu la asíe ceoa, apoi protopopulu Szabó între patru óchi inca m'au afidatu, cà va lucrá in ínteresulu meu, inse de voiu cítezá a spune cui-va numai unu cuventu, cà densulu me partinesce, me va face de mintiuna; — dara protopopulu Schmerling d'in Bai'a-spri'a d'in „caus'a causeloru,” cà n'am avutu de unde a-lu unge cu câteva sute de fiorini, ca binemeritatulu Stoll, neci cà a voitu sà stee in vórba cu mine, dicendu: cà-su serantocu, ca toti romanii, apoi nici cà apartienu partidei deachiane, carei'a domni'a sa se inchina. Deci a strigatu cu glasu mare:

„Sà traiésca Domnulu Stoll,
Cà ni da heringi, sí bocskor!”

De locu ce lui scire unu solgabirau unguru d'in Seini despre intentiunea mea, in ruptulu capului a alergatu pr'in tóte cetatíle sí satele, propoveduindu, cà déca pre mine me voru alege, la dieta pre toti îi voiu spintecá, tíer'a se vo incinge in vapaia de focu, va fi revolutia sí estu-modu va lua capetu „geschíftulu“ portatu impreuna cu „Khepestu“, fiulu lui Israilu.

Neavendu deci sperantia de reusire, mi-am pusu poff'a in cuiu, cu atátu mai virtosu, cà prot. Schmerling erá sí me blasteme cu rugatiunile marelui Vasilie, apoi blastemulu de se prinde nu mai poti face nemic'a cu folosu. No! da sí priimitu-au bietulu Schmerling impunseturi dela Vespi sí Gaunasi pentru conduit'a sa cea antinationalu, incàtu i va trebui unu restimpu órecare

*) Dá, dar elu a inceputu cért'a, cà-ci spre acela scopu a sí fostu urditu de catra unu domnu ambitiosu d'in Pest'a, ca adica sà oprime par force aparinti'a diurnalului nostru, ce persónei Dscele nu-i venia la socotéla; dar' inse n'avú doritulu rezultat.

**) Romanu fiindu intru tóte.

***) Priimitu sà fi dragulu meu, numai mi te pórtá dricosú! Red.

pone se va desumflá. Asiè se vede, cà domni'a sa nu cere sare imprumutu dela nimeni, ci sara cu de care are, buna sêu rea, pone si cu de cea imputita. Asiè facu ómenii „desluciriloru.“

Intre astu-feliu de „circumstantii impregiuru“ mi-am facutu capulu móra, si un'a baba vragitória mi-a datu svatulu cu acutiulu, cà de si este departe, sà alergu la polele codrului intr'unu satu, unde slugesce pop'a numitu „mutulu diecesei“, acel'a va da fore indoièla indrumatiunile pentru de a dobendì vre-o mangaiere. Ce si cum am facutu? voiú scrie alta-data.****)
Pone atunci am remasu alu DTele

pruacu de sufletu in spe:

Unu puu de priculieiu.

Inca o regula.

In Ungari'a-e regula:
Pre gascari a-i spendiurá,
Pre ministrii carii fura
Si-ai loru soci a-i decorá.

In Ungari'a-e regula:
Pre 'ntiepti a-i ignorá,
Pre stupidi cu mintea nula
Cu onori a-i incarcá.

In Ungari'a-e regula:
Pre crestini a-i despoiá,
Èr' jidaniloru in gura
Milióne-a li-aruncá.

In Ungari'a-e regula:
Natiuni a sugrumá,
Èr' celoru ce-su venitura —
Privilegiu a li dá.

Si e regul'a mai mare:
La bicheri voturi a dá,
Èr' celoru ce dau la dare —
Neci dreptu de-a mai reclamá!

La deschiderea Dietei.

Cine ar fi ghicitu o diua mai acomodata pentru deschiderea dietei unguresci, de càtu 4. septemvre? In Franci'a 4. septemvre aduse catastrof'a dela Sedan; in Ungari'a 4. septemvre este diu'a, candu fabricarea legiloru asupritorie pentru natiunalitati se incepe de nou.

Ce diua de omenu fericitu. Bucura-te Austro-Ungaria!

Messagiulu de tronu este lungu ca o di de véra. Domnii magnati si deputati l'au auscultatu pone in fine; de-i intréba inse cine-va, cumcà ce bine au aflatu in elu pentru poporu. ei tacu, nu potu sà res-punda; dar pentru aceea — l'au aplaudatu. Bucura-te Austro-Ungaria!

Despre ameliorarea nedreptatiloru strigatorie la ceriu, ce se facu romaniloru d'in Ardélu, discursulu de tronu neci cà amintesce. Bucura-te natiune roma-

nésca, care ti-ai versatu sangele de nenumerate ori pentru patria si tronu!

Bucurati-ve romaniloru d'in Banatu, cà-ci alu vostru Cortesiu-Episcopu, imbracatu in mare pompa si parada, urmatu de creaturile lui: Pop'a Alex'a, Besanu, Szende Béla, etc., a auscultatu de pre tronu desconsiderarea poporului romanu.

Bucurati-ve toti, cari aseptati dreptate; cà-ci in loculu lui Bittàu — ati capetatu unu Fauler la ministeriu.

Tómn'a vine.....

Tomn'a vine, frundi'a pica
La pamentu si se sdrumica, —
Ia-te séma dar' vladica!

Frundi'a pica cà-e brumata,
Vladicia decorata
Si tu poti brumá vre-o data.

TANDA SI MANDA.

T. Óre ce comedia póte sà fia ast'a, de ministrii unguresci se intrecu care d'in care, sà vina pre la Logosiu!

M. D'apoi vedi cà o sà vina pe acolo, cà-ci pr'in alte locuri si asiè nu mai au ei nasu sà mérga.

T. Bine díci frate.

Ce e nou in lume si in tiéra?

Despre deputatii romani dela diet'a Ungariei totu ce se póte díce e: nimic'a.

„Albin'a“ totu-si scrie, dupa unele foi jidovesci, mai multu decatú nimic'a. Regretamu, cà-ci nu potemu fi si noi in legatura si atingere cu jidovii, cà-ci atunci póte amu scí si noi mai multu despre deputatii romani, de càtu nimic'a.

In stédinti'a prima a dietei unguresci, pop'a Alex'a s'a prezentatu in bráu rosú, pèru lungu si barba tufósa. Fú consideratu si admiratu de toti.

Clubulu natiunalu si-a tienutu adunarile consultative despre tienut'a. ce are sà o iaie in dieta, precum si despre loculu, carele are sà-lu ocupe, — in cafeneu'a otelului natiunalu. (!?)

Ministrului Bittàu i mancà capulu Sári, in loculu lui este denumitu Fauler; Bittàu va fi alesu pr'in mame-luci presiedinte alu camerei deputatiloru.

Despre rezultatulu consultariloru clubului natiunalu romanu pone acum'a n'avemu — neci o cunosciintia.

Peci-Voda este ridicatu d'in postulu seu. Romanii ardeleni si-perdú in elu pre celu mai d'in urma voda.

****) Aseptámu cu sigurantia.

O comedia pre bani.

(Memento „Pricolitic“.)

În o comunitate, dascalulu, cantorulu și fetulu, în pi'a loru simplicitate, condusi de mil'a creștinăscă pentru ortaculu loru „Lauda-te gura“, adeca d'în incidentele, că lu-au năpăditu prepastiele dîleloru chiaru pentru „gur'a“ sa neîntrecută, s'au svatositu a-i ajută ei, că-ci fără acesti'a ar peri.

Adeca sî-au propusu a ață unu isvoru, d'în care, lucru firescu, să curga bani, bine se preceptoti — *bani!* ca astu-feliu să lu-mai pōta propti, adeca sâ-i pōta propti.

Multu s'au fragmentatu, pone ce au datu de unu isvoru, și încă ugyân bunu: că-ci cele-l-alte: duplicarea lefei, adunarea mileloru de la cei „buni“ etc. etc. chiaru pentru titlulu (martiriu nat. etc.) sub care s'au descoperitu, nu se prē rentēza. Ugyân bunu: și a-nume s'au ocositu să faca să lu festēscă pre badea „Lauda-te gura“ pre unu lepedeu mare, să lu-acatie apoi între doi pari; dascalulu să se incingă cu cimpoiele, cantorulu să pōrte lepedeulu d'între pari în spate și fetulu apoi, în fia-care satu, sēu la poduri, pre drumuri, unde voru vedē, că e bine a stă, să începă între tânguirile dorerōse ale cimpoieloru, aretandu cu unu bătui pre lepedeu, a descantă, cu voce martială, viēti'a și faptele, originea „alēsa“, răbdările și martiriile pr'în care a trecut badea „Lauda-te“ pone ce a ajunsu a fi aretatu și pre lepedeu. Întru aceea, cantorulu cu palari'a în mână, să amble între ōmeni și se culēga darurile, și asē totu mai departe.

Planulu, ca de efecte multilaterale, e priimitu cu celu mai nemărginitu frenetismu, și triumvirii se și ducă la unu mesteru să lu festēscă pre „Lauda-te.“ Svabulu înse li cere cam multu; dara dascalulu mai ocosu ca ceia-l-alti dīce: nu ne spariamu, fă numai lepedeulu, poporulu nostru e bunu și blandu, cunoscu-lu ō; pre astfelu de *comedă* sî-da banii iute, numai la lucruri mai seriōse se cam ie pre sēma și nu-lu mai potemu prinde balicu. Bine dara, dīse mesterulu și voi! să se apuce de lucru. Cei trei, acum, se pusera în lēganulu visuriloru celoru mai munde, mai incantătorie, începura a scrie, a compune, a tipari ieremiade laudătorie, psalme lungi, lungi și grele și tōte aceste le lipira la o *albina* pre cōda și vestira la lume tōte aceste, ca lumea de vreme să si-casce gur'a și să acepte a vedē pre noulu *Mesi'a*.

Dara iata nevoi'a, ca d'în seninu!

Artistii, și inca nazionali, d'în antic'a *Nicu'a*, ca creștini „buni“, inca au întielesu de acestu monstruosu planu și fōrte s'au iritatu, că sunt asē grozavu ignorați

chiaru de cătra ai loru cei *buni*. Unu cugetu, un'a fapta! tōti se ridicăra oblu în talpe și protestăra cu solenitate contr'a acestui actu scandalosu de dediosire și ignorare a fratiloru loru sierbitori ai lui *Iehov'a*, și pretinseră a festi ei pre „Lauda-te gura“, martiru alu natiunii și bisericeii celei „bune“, „morale“ și „logice.“ că-ci ei, vechi mesteri, și pricependu artea mai bine, lu voru nimeri mai bine, adeca cum se cade, cum trebuie, cum este; nu voru neglige neci o trasura, neci unu firu, etc. fiindu că ei sciu mai bine destinge între omu de gura și de bani, între ijdovu și creștinu, etc. și asē mai departe. Destulu, că mesterulu svabu se speria și vediu că Dieu Niculenii au dreptu și nu acesti cantori, adeca d'în punctu de vedere curatu nationalu; — deci lucrulu remase balta. — adeca remase lepedeulu între pari și pre elu nesce peri, cari și-smulse „Lauda-te“ de pre capu în necasulu seu martirarescu. — De altu-mentrea procesulu curge, finea o vomu vedē.

Filosofi'a antica și „Noi.“

Da! între noi și între filosofi'a antica, cu deosebii egiptiana, este și ceva comunu. Egiptienii erau de credinți'a cumcā, după mōrte sufletulu omului pribegesce mii de ani pr'în trupurile altoru dobitōce, mai prōste ori mai întielepte. Noi ne batemu jocu de acēst'a credinți'a și totu-si: ēra-si noi avemu cai pre carii ii chiama Caesar ori Achil, cani, pre carii ii numimu Castoru ori Hectoru și . . . „Patri'a“ avea unu redactoru Virgiliu, ēra altulu Romulu.

„Da-da!“

Melitt'a Redactiunei.

Dni S. în P. — De unu bunu tempu încōce d'în mai multe parti (unele chiaru respectabile) mi-au venita plansori, glume, satire și caricature privitorie la conduit'a afirmativaminte mistica și brutale a lui Bebeu și Draesinu. După cari am vorbitu în persōna cu Draesinu, și vedu scusele lui nu m'au satisfăcutu pe deplinu. Cătra acēst'a, asomeni plansori am vedintu publicandu-se și pr'în diurnalele nōstre seriōse d'în Pest'a. Ce eră dar' mai naturale, de cătu să dau unu ōre-care crediemintu celoru mai prōspete comunicate d'în nrii precedinti. Altu-cum mi-ar parē tōrte reu, caudu mii din corespundinti ar abusa de relatiunile nōstre amicali și de ospitalitatea diurnalului. Pre tōta întemplantarea voi fi precantū. Pentru cele descoperite priimesce mulțumirile mele și pone la revedere.

Proprietariu, editoriu și redactoru diriginte: **Mircea B. Stănescu**. — Girante respundietoriu și corectore: **Basiliu Petricu**.

P U B L I C A T I U N I .

A P E L U

cațra toti Romanii!

Gimnasiulu romanu greco-orientalu din Bradu, în comitatulu Zarandului, deschisu la anulu 1869, și în care s'a terminatu cursulu scolasticu în acestu anu 1872 cu 4 clase, este în pericul d'a se închide d'în lips'a speselor de întretinere, de subsistintia materială;

pentru că, starea materiale a fondului seu, consistente d'în posesiunea *Mihaleni*, ce abia aduce unu venitu de 1000 fl. v. a. la anu, nu ajunge de a acoperi recerintiele;

pentru că mai de parte, precentele obligatiuniloru de statu de anulu 1854, — unificate acum, ce aduce anualminte 2,444 fl. în anulu viitoriu 1873 și 1874 vinu a fi absorbite de statu, căci oficiile finantiari, cu aprobatiunea ministeriului ung. reg. de finantie, au decretatu a se luă taes'a de competintie și de timbru pentru transcrierea pe numele fondului gimnasialu a memoratelor obligatiuni, donate aceluasi de cațra comunele din cottulu Zarandu, ēr acēsta taesa sē urca la sum'a de 4242 fl. v. a. pr'în umare absorbē aprōpe tōte cametele obligatiuniloru de statu, calculate pe 2 ani, și acēst'a fora a consună chiar cu legea positiva. —

D'în acēst'a se vede, că gimnasiulu gr. or. romanu d'în Bradu, după o esistintia abia de trei ani, a ajunsu în necesitatea de a fi închis, dintr'o causa absolutu nedependinte de la noi, ci emanata d'în anim'a parintescului guvern, — o aparitiune fora parechia în timpul culturei popōraloru!

În astfelulu de situatiune aflandu-ne prin atins'a mesura a guvernului tierii, apelāmu la zelulu și patronagiulu romanimei de pretotindenii, ca să ni ajute a delatură acestu pericul, să nu lasē a se stinge lumin'a, carea a începutu a reversă radie binefacătorie pentru poporulu nostru, și cultura pēstre totu!

Apelāmu la toti romanii de inimă, să concurgă cu ajutōriile lorū binefacătorie, ca sē potemu deveni în pusetiunca d'a refuși grelele taese de 4242 fl. v. a. ce ni s'a impus, și ca să nu se impedece urmarea cursului scol. 187³/₄ alu gimnasiului nostru!

Ajutoriele maritimōse ne rogāmu să se tramita adresate dlui **Georgiu Secul'a**, avocatū și episcopu alu fondului gimnasialu în *Bai'a de Crisū*, (*Körösbánya*), comitatulu Zarandului.

Representanti'a gimnasiului gr. or. romanu din Bradu. *)

*) Redacti'a nōstra încă priimesce oferte, cele ce le va cuti în publicu, aministrandu-le la loculū competentu. „G. S.“